ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 14.5.2008
COM(2008) 301 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

για τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων σχετικά με τις στρατηγικές και τα προγράμματα της πολιτικής της συνοχής για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

για τα αποτελέσματα των διαπραγματεύσεων σχετικά με τις στρατηγικές και τα προγράμματα της πολιτικής της συνοχής για την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η νέα γενιά ευρωπαϊκών τομεακών και περιφερειακών προγραμμάτων της πολιτικής για τη συνοχή, για την περίοδο 2007-2013, συνεπάγεται τη χορήγηση κοινοτικής στήριξης για νέες επενδύσεις ύψους 347 δισεκατομμυρίων ευρώ περίπου, ποσό που αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο κονδύλιο του κοινοτικού προϋπολογισμού. Οι πόροι αυτοί αντικατοπτρίζουν τη σθεναρή βούληση της Ένωσης να μειώσει τις ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών, των περιφερειών και των πολιτών, όσον αφορά το βιοτικό επίπεδο και τις προσφερόμενες ευκαιρίες, και να προαγάγει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας. Οι πόροι συγκεντρώνονται στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο «Σύγκλιση»[1] (καλύπτουν το 35% του πληθυσμού της Ένωσης και απορροφούν το 81,5% των διαθέσιμων επενδυτικών πόρων[2]) και, ακόμη πιο δυναμικά από όσο στο παρελθόν, σε παραμέτρους ανταγωνιστικότητας, που συνάδουν με την κορυφαία προτεραιότητα της Ένωσης: την ατζέντα της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση. Η πολιτική συνοχής αποτελεί τη βασική πηγή οικονομικής στήριξης που προσφέρει η Ένωση στη στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση και με τη συμμετοχή περιφερειακών και τοπικών παραγόντων διασφαλίζει τον ενστερνισμό της σε τοπικό επίπεδο.

Η διαδικασία διαπραγματεύσεων μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών και περιφερειακών αρχών ακολούθησε μια στρατηγική προσέγγιση με σκοπό τη διασφάλιση ότι οι εθνικές στρατηγικές και τα επιχειρησιακά προγράμματα εστιάζονται στις βασικές προτεραιότητες της ΕΕ, ενώ παράλληλα συνεκτιμούν τις εθνικές και περιφερειακές παραμέτρους. Σε συνέχεια του εντατικού αυτού διαλόγου που πραγματοποιήθηκε τον τελευταίο ενάμιση χρόνο, οριστικοποιήθηκαν και τα 27 εθνικά στρατηγικά πλαίσια αναφοράς (ΕΣΠΑ) καθώς και 429 από τα 455 προβλεπόμενα επιχειρησιακά προγράμματα.

Η προστιθέμενη αξία της διαδικασίας διαπραγμάτευσης είναι πολύ μεγαλύτερη από ένα απλό ζήτημα χρηματοοικονομικών πόρων. Οι συζητήσεις με τα κράτη μέλη, τις περιφέρειες, τους εταίρους και τους τοπικούς παράγοντες κατέδειξαν ότι η πολιτική συνοχής λειτούργησε ως καταλύτης αλλαγών. Προσέφερε την κατάλληλη βάση για τη χάραξη αποτελεσματικών περιφερειακών ή τομεακών στρατηγικών για την προώθηση της ανάπτυξης, τη δημιουργία περισσότερων θέσεων εργασίας και τη βελτίωση των μηχανισμών κατανομής και διάθεσης

---

1 Περιφέρειες με ΑΕγχΠ μικρότερο από το 75% του κοινοτικού μέσου όρου (το ΑΕγχΠ υπολογίζεται με βάση την αγοραστική δύναμη).

2 Αναλυτικότερα στοιχεία παρατίθενται στο παράρτημα 1. Στοιχεία για το ποσό της χρηματοοικονομικής ενίσχυσης που χορηγείται σε κάθε κράτος μέλος διατίθενται στη διεύθυνση: http://ec.europa.eu/regional_policy/atlas2007/fiche_index_en.htm .

των χρηματοοικονομικών πόρων, επιτυγχάνοντας μακροπρόθεσμο αντίκτυπο και πιο αποτελεσματική χρήση των δημοσίων κεφαλαίων. Αποτέλεσμα της διαδικασίας διαπραγματεύσεων ήταν η αισθητή βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων και η σύνδεση του περιεχομένου τους με τις κορυφαίες κοινοτικές προτεραιότητες.

Στην παρούσα ανακοίνωση εκτίθενται συνοπτικά τα εν λόγω επιτεύγματα [3].

2. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΑ ΣΗΜΕΡΙΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Οι περιφερειακές ανισότητες εξακολουθούν να αποτελούν πρόκληση για τη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της αύξησης του ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι συνεπώς σημαντικό η πολιτική συνοχής να στηρίζει τα λιγότερο αναπτυγμένα κράτη μέλη και περιφέρειες προκειμένου να καλύψουν και να μειώσουν τις περιφερειακές ανισότητες. Σε όλα τα κράτη μέλη έχουν καταβληθεί προσπάθειες για τον εντοπισμό των τοπικών αναγκών και τη χάραξη στρατηγικών με σκοπό την ελάττωση των ενδοπεριφερειακών και διαπεριφερειακών ανισορροπιών.

Προκειμένου να προωθηθούν οι στόχοι της Συνθήκης και της κοινοτικής πολιτικής, η νέα γενιά προγραμμάτων συνοχής για την περίοδο 2007-2013 συμβάλλει σημαντικά στην υλοποίηση των στόχων της ΕΕ για ανάπτυξη και απασχόληση. Για το σκοπό αυτό συμβαδίζει απολύτως με τις βασικές οικονομικές και πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ, υποστηρίζοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της ενίσχυσης της οικονομικής μεγέθυνσης, της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης και προστατεύοντας και βελτιώνοντας την ποιότητα του περιβάλλοντος[4].

Ταυτόχρονα, μέσω μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης σε επίπεδο πολιτικής, η πολιτική συνοχής υποστηρίζει τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τις πόλεις, τις περιφέρειες και τα κράτη μέλη, καθώς και τις υποψήφιες για προσχώρηση χώρες, να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τις πρωτόγνωρες ως προς το χαρακτήρα και το εύρος τους παγκόσμιες προκλήσεις για την εξασφάλιση καλύτερου και ασφαλέστερου μέλλοντος. Η Επιτροπή στην τέταρτη έκθεσή της για τη συνοχή[5] και στην πρόσφατη ανακοίνωση για την επανεξέταση του προϋπολογισμού το 2008/2009[6] επισήμανε ορισμένες από τις προκλήσεις αυτές. Στα κεφάλαια που ακολουθούν επισημαίνονται οι τρόποι με τους οποίους αντιμετωπίζονται ήδη στα προγράμματα οι προκλήσεις αυτές.

---

3 Μετά τη δημοσίευση της παρούσας ανακοίνωσης οι υπηρεσίες της Επιτροπής θα εκδώσουν έγγραφο εργασίας που θα παρέχει αναλυτικότερη επισκόπηση των αποτελεσμάτων ανά κράτος μέλος.

4 Τα παραρτήματα 2α και 2β παρέχουν αναλυτική επισκόπηση της συμβολής της πολιτικής για τη συνοχή στις κύριες προτεραιότητες της Κοινότητας.

5 Τέταρτη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, COM(2007) 273, 30.5.2007.

6 Ανακοίνωση της Επιτροπής: Μεταρρύθμιση του προϋπολογισμού σε μια Ευρώπη που αλλάζει. Έγγραφο δημόσιας διαβούλευσης ενόψει της επανεξέτασης του προϋπολογισμού το 2008/2009, SEC(2007) 1188, 12.9.2007.

2.1. Η πολιτική συνοχής στο επίκεντρο της ατζέντας της Λισαβόνας

Η νέα γενιά προγραμμάτων της πολιτικής της συνοχής για την περίοδο 2007-2013 έχει κεφαλαιώδη σημασία για την ατζέντα της Λισαβόνας, επειδή εισάγονται για τη νέα περίοδο προγραμματισμού μια σειρά βασικές μεταρρυθμίσεις. **Ένα βασικό αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων είναι η σημαντική αύξηση, σε σύγκριση με το παρελθόν, των επενδύσεων που στηρίζουν την ατζέντα για την ανάπτυξη και την απασχόληση,** ειδικά στους τομείς της καινοτομίας, της έρευνας, των δεξιοτήτων και του ανθρώπινου κεφαλαίου**.** Στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες της ΕΕ-27, που υπάγονται στο **στόχο «Σύγκλιση», το 65% των κεφαλαίων προορίζονται για δαπάνες που συνδέονται με τη Λισαβόνα,** ενώ οι περισσότερο αναπτυγμένες περιφέρειες, που υπάγονται στο στόχο **«Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση», προβλέπουν να επενδύσουν το 82% των διαθέσιμων κονδυλίων σε προτεραιότητες που συνδέονται με τη Λισαβόνα**. Ειδικότερα, το 74% των επενδύσεων στις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο «Σύγκλιση» των κρατών μελών της ΕΕ-15 και το 83% των επενδύσεων στις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση» διατέθηκαν για δαπάνες τύπου Λισαβόνας. Τα ποσοστά αυτά, ωστόσο, ποικίλλουν μεταξύ κρατών μελών και περιφερειών. Στην κορυφή του σχετικού καταλόγου, οι περιφέρειες της Πορτογαλίας και της Ισπανίας που υπάγονται στο στόχο «Σύγκλιση» διαθέτουν κατά μέσο όρο το 80% των συνολικών τους πόρων σε προτεραιότητες της Λισαβόνας, ενώ οι περιφέρειες της Αυστρίας που υπάγονται στο στόχο «Ανταγωνιστικότητα» διαθέτουν για τον ίδιο σκοπό το 92% και της Δανίας και της Σουηδίας το 91%.

Από τα αποτελέσματα για τα κράτη μέλη της ΕΕ-12 προκύπτει ότι οι προτεραιότητες της Λισαβόνας έχουν ενσωματωθεί στα προγραμματικά τους έγγραφα, παρά τη ζήτηση πόρων από πολλούς άλλους οικονομικούς τομείς και την απουσία νομικής υποχρέωσης για τη διάθεση πόρων για την κάλυψη των δαπανών[7]. Η κατανομή των πόρων για τη Λισαβόνα στα εν λόγω κράτη είναι, κατά μέσο όρο, 59% (για παράδειγμα Πολωνία 64%, Σλοβακία 59%, Ρουμανία 52%).

Η στρατηγική για την ανάπτυξη και την απασχόληση είναι σημαντική και για τα προγράμματα που υπάγονται στο στόχο της **ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας**. Σχεδόν το 50% των πόρων που υπάγονται σ' αυτόν το στόχο θα απορροφηθούν για δράσεις με στόχευση τη Λισαβόνα και εστίαση στην έρευνα και στην καινοτομία (το 27% του συνολικού προϋπολογισμού διατίθεται για την εν λόγω προτεραιότητα).

---

[7] Σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3 και το παράρτημα IV του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006 (ΕΕ L 210 της 31.7.2006, σ. 25) το 60% των δαπανών για το στόχο "Σύγκλιση" και το 75 % των δαπανών για τον στόχο "Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση" στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη σύνθεσή της πριν από την 1η Μαΐου 2004 (ΕΕ-15) πρέπει να διατίθενται στις επενδύσεις που βρίσκονται στο επίκεντρο της στρατηγικής της Λισαβόνας: έρευνα, καινοτομία, κοινωνία της πληροφορίας, ανθρώπινοι πόροι και επιχειρηματική ανάπτυξη. Μια αναλυτικότερη επισκόπηση του τρόπου με τον οποίο οι νέες στρατηγικές και τα νέα προγράμματα της πολιτικής για τη συνοχή θα συμβάλουν στην υλοποίηση της αναθεωρημένης στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση περιέχεται στην ανακοίνωση «Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες υλοποιούν τη στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση μέσω της πολιτικής της συνοχής της ΕΕ, 2007-2013» - COM(2007) 798 της 11.12.2007.

2.2. *Απάντηση στην παγκοσμιοποίηση και στις διαρθρωτικές αλλαγές*

Η αύξηση της παγκοσμιοποίησης και ο έντονος ανταγωνισμός στην παγκόσμια αγορά προσφέρουν στα κράτη μέλη, στις περιφέρειες και στις πόλεις νέες ευκαιρίες, αλλά απαιτούν, ταυτόχρονα, προσαρμογή στις διαρθρωτικές αλλαγές και διαχείριση των κοινωνικών συνεπειών αυτών των αλλαγών καθώς και καλύτερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Προϋπόθεση για την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων, τη βελτίωση της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς και την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί η διασφάλιση της **απρόσκοπτης πρόσβασης** στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής αγοράς και η διευκόλυνση της πρόσβασης στις νέες αγορές. Οι περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» και ειδικά εκείνες της ΕΕ-12 αντιμετωπίζουν σοβαρές ελλείψεις στις μεταφορικές υποδομές και για το λόγο αυτό άμεση προτεραιότητά τους σε επίπεδο πόρων εξακολουθούν να είναι οι μαζικές επενδύσεις στις μεταφορές (82 δισεκατομμύρια ευρώ συνολικά, ή 24% των συνολικών κονδυλίων). Λόγω της κατάστασης στην οποία βρίσκονταν αρχικά οι εν λόγω περιφέρειες, η οριακή χρησιμότητα αυτών των επενδύσεων είναι μεγάλη καθώς και η προβλεπόμενη αύξηση της παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής. Οι επενδύσεις σε βιώσιμες μεταφορές, όπως οι αστικές δημόσιες μεταφορές, οι σιδηροδρομικές μεταφορές (στην Πολωνία το μήκος του βελτιωμένου σιδηροδρομικού δικτύου αναμένεται να τριπλασιαστεί από 538 km σε 1.786 km), τα πολυτροπικά και τα ευφυή μεταφορικά συστήματα, ανέρχονται σε σχεδόν 35 δισεκατομμύρια[8], ποσό που αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 71% έναντι της περιόδου 2000-2006. Οι πόροι που διατίθενται για επενδυτικούς σκοπούς σε προτεραιότητες ΤΕΝ-Τ ανέρχονται σε 38 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου, δηλαδή 13 δισεκατομμύρια ευρώ περισσότερα από ό,τι στο διάστημα 2000-2006 (η Ρουμανία προγραμματίζει να χρησιμοποιήσει το 72% των πόρων για τις μεταφορές σε σχέδια ΤΕΝ-Τ). Εξάλλου, οι επενδύσεις σε μεταφορικές συνδέσεις που συνοδεύονται από άλλες διατομεακές παρεμβάσεις επηρεάζουν τη συνοχή όλων των περιφερειών, αλλά εκτός αυτού έχουν ιδιαίτερη σημασία για περιοχές που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, όπως οι αραιοκατοικημένες περιοχές και οι πολύ απομακρυσμένες περιοχές.

Η στήριξη των ευρωπαϊκών περιφερειών, προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες ενός μεταβαλλόμενου κόσμου, απαιτεί επενδύσεις για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, μέσω της ανάπτυξης γνώσεων, της καινοτομίας και της ενθάρρυνσης της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου στην Ευρώπη, ώστε να αξιοποιηθεί το συγκριτικό τους πλεονέκτημα. Με τις επενδύσεις σε ανθρώπινο και υλικό κεφάλαιο, η πολιτική συνοχής συμβάλλει στην ενίσχυση του εργατικού δυναμικού και της παραγωγικότητας του συνόλου των συντελεστών παραγωγής της Ευρώπης, που αποτελεί τον επιδιωκόμενο στόχο, προκειμένου η Ευρώπη να διατηρήσει την υπεροχή της έναντι των ανταγωνιστών της.

---

[8] Το ποσό αυτό προσαυξάνεται κατά 6,5 δισεκατομμύρια ευρώ εάν ληφθούν υπόψη οι επενδύσεις σε λιμένες, αερολιμένες και ευφυή μεταφορικά συστήματα, τα περισσότερα από τα οποία αποτελούν επίσης μέρος του δικτύου ΤΕΝ-Τ.

Μια ενθαρρυντική εξέλιξη αποτελεί το γεγονός ότι τα κράτη μέλη έδωσαν το προβάδισμα σε επενδύσεις στην **Ε&Α και στην καινοτομία,** καθορίζοντας φιλόδοξους στόχους που τους επιτρέπουν να προσεγγίσουν περισσότερο το στόχο της Λισαβόνας για ποσοστό επενδύσεων 3% επί του ΑΕγχΠ στον εν λόγω τομέα, έως το 2010. Η πολιτική συνοχής θα συμβάλει στην Ε&Α και στην καινοτομία με περισσότερα από 86 δισεκατομμύρια ευρώ, ή με το 25% των πόρων της. Η περίπτωση της Ισπανίας είναι αξιοπρόσεκτη. Παρόλο που η χρηματοοικονομική στήριξη στην εν λόγω χώρα μειώθηκε κατά 42 % περίπου έναντι της περιόδου 2000-2006, οι δαπάνες Ε&Α θα υπερδιπλασιαστούν με απόλυτους όρους και θα φθάσουν τα 8 δισεκατομμύρια ευρώ ή το 23% του συνολικού προϋπολογισμού. Σε ορισμένες χώρες της EU-15, το μερίδιο των συνολικών πόρων της πολιτικής της συνοχής που διατίθενται για την Ε&Α και την καινοτομία είναι εξαιρετικά υψηλό (70% στη Δανία και περίπου 50% στη Φινλανδία και στην Αυστρία). Στα κράτη μέλη της EU-12, το 20% περίπου του συνολικού προϋπολογισμού τους για την πολιτική συνοχής διατίθεται στην Ε&Α και στην καινοτομία. Όλα αυτά τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, ώστε να δοθεί άμεση προτεραιότητα στην Ε&Α και στην καινοτομία, μέσω της αξιοποίησης των υφιστάμενων και των δυνητικών ερευνητικών ικανοτήτων (Σλοβακία), της αναζήτησης νέων ευκαιριών (ΗΒ), της οικονομικής στήριξης των ερευνητών και των μεταπτυχιακών σπουδών στις θετικές επιστήμες (Σλοβενία, Λετονία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λιθουανία) και γενικότερα, μέσω της προώθησης της τεχνολογίας και της μεταφοράς γνώσεων, των δικτύων καινοτομίας και των συμπράξεων έρευνας-ανάπτυξης-επιχειρήσεων.

Το θεματολόγιο της καινοτομίας είναι άμεσα συνυφασμένο με τις προσπάθειες που καταβάλλονται στο πλαίσιο των προγραμμάτων για την ανάπτυξη **οικονομιών παροχής υπηρεσιών που βασίζονται στη γνώση,** μέσω επενδύσεων στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση για τις τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), σε επιγραμμικές υπηρεσίες που παρέχονται στις επιχειρήσεις και στους πολίτες και σε μια βιώσιμη ευρυζωνική υποδομή. Η πρόσβαση στο ευρυζωνικό διαδίκτυο και η στρατηγική χρήση των ΤΠΕ έχουν αναγνωριστεί ευρέως ως σημαντικές για την οικονομική ανάπτυξη και μεγέθυνση και ως κινητήρια δύναμη για την κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή. Οι περιφέρειες που αξιοποιούν αποτελεσματικά τις ΤΠΕ έχουν περισσότερες πιθανότητες να αντιστρέψουν τις τάσεις αποψίλωσης του πληθυσμού και μετεγκατάστασης των οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά επίσης και να ενισχύσουν τη συμμετοχή των πολιτών και τις προσφερόμενες ευκαιρίες. Οι συνολικές επενδύσεις της πολιτικής της συνοχής σε υπηρεσίες και σε υπηρεσίες και υποδομές ΤΠΕ αναμένεται να υπερδιπλασιαστεί έναντι της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού και να φθάσει τα 15,3 δισεκατομμύρια ευρώ: η Πολωνία, η Ιταλία, η Ελλάδα, η Σλοβακία και η Ισπανία συναγωνίζονται στη διάθεση των μεγαλύτερων κονδυλίων (πάνω από 1 δισεκατομμύριο ευρώ).

Για να μετουσιωθούν οι επενδύσεις στην καινοτομία, στη γνώση και στην τεχνολογία σε νέες θέσεις εργασίας πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την προαγωγή της ανάπτυξης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε τομείς, όπως η **επιχειρηματικότητα και οι υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων** που διευκολύνουν τις επιχειρήσεις, κυρίως ΜΜΕ, να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους και να προσεγγίσουν διεθνείς αγορές. Η στήριξη αυτών των τομέων ανέρχεται περίπου σε 27 δισεκατομμύρια ευρώ (8% των πόρων της πολιτικής της συνοχής). Για παράδειγμα, η Φινλανδία θα στηρίξει νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις με 343 εκατομμύρια ευρώ, ενώ οι επενδύσεις της πολιτικής της συνοχής στην Πολωνία προβλέπεται να συμβάλουν στην προβλεπόμενη μείωση του αριθμού ημερών που απαιτούνται για την ίδρυση μιας επιχείρησης από 60 σε 7. Προβλέπεται ενίσχυση 2,8 δισεκατομμυρίων ευρώ σε φυσικά πρόσωπα προκειμένου να ιδρύσουν νέες επιχειρήσεις και να γίνουν αυτοαπασχολούμενοι, η οποία θα καλύπτει και άτομα με ειδικές ανάγκες. Επιπλέον, η πλειονότητα των κρατών μελών ανέλαβαν τη δέσμευση να διευρύνουν τον αντίκτυπο της πολιτικής της συνοχής μέσω της υλοποίησης της πρωτοβουλίας JEREMIE.[9]

Η πρόκληση της αύξησης του παγκόσμιου ανταγωνισμού απαιτεί από τους πολίτες και τις επιχειρήσεις να προσαρμοστούν στις νέες περιστάσεις. Η παροχή εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας και οι όλο και πιο αποτελεσματικές επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο είναι καθοριστικές για την επιτυχία της Ευρώπης σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία[10]. Στο πλαίσιο των νέων προγραμμάτων, διατέθηκαν περίπου 14 δισεκατομμύρια ευρώ για την ενίσχυση της **ικανότητας των εταιρειών και των εργαζομένων** να προβλέπουν και να διαχειρίζονται τις αλλαγές. Από το ποσό αυτό, περίπου 9,4 δισεκατομμύρια ευρώ προορίζονται να βοηθήσουν τις εταιρείες να εφαρμόσουν αποτελεσματικές πολιτικές για την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων τους και κατά τον τρόπο αυτό να επενδύσουν στο πιο πολύτιμο στοιχείο του ενεργητικού τους: στο προσωπικό τους. Η προσέγγιση αυτή θα βασιστεί, για παράδειγμα, στη συνεργασία μεταξύ διαφόρων ενώσεων, στη δημιουργία ομίλων (π.χ. Δανία) και στη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων (π.χ. Κάτω Χώρες) σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων στους εργαζομένους να επενδύουν στον εμπλουτισμό των δεξιοτήτων τους σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Διατέθηκαν 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ για την υποστήριξη εταιρειών και τομέων που αντιμετωπίζουν προβλήματα που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση και τις αναδιαρθρώσεις προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες, αναλογικά δε τις σοβαρότερες προσπάθειες έχουν καταβάλει η Σουηδία, η Φινλανδία, η Σλοβακία, η Ιρλανδία και η Πολωνία.

---

9 JEREMIE (κοινοί ευρωπαϊκοί πόροι για τις πολύ μικρές έως και τις μεσαίες επιχειρήσεις): πρόκειται για ένα μέσο χρηματοοικονομικής τεχνικής που αναπτύχθηκε σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) με σκοπό τη διευκόλυνση της πρόσβασης των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση με τη διάθεση δανείων, μετοχών, επιχειρηματικού κεφαλαίου και εγγυήσεων. Εν τω μεταξύ είκοσι κράτη μέλη προβλέπουν να κάνουν χρήση της πρωτοβουλίας JEREMIE.

10 Βλ. συμπεράσματα της Προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών, 13/14 Μαρτίου 2008.

Ένα εξαιρετικά ειδικευμένο και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό είναι αναγκαία προϋπόθεση για την πραγματοποίηση επενδύσεων στην υποδομή μιας οικονομίας των υπηρεσιών που βασίζεται στη γνώση, στην Ε&Α ή στις ΤΠΕ. Η κατανόηση της σημασίας του **ανθρώπινου δυναμικού** οδήγησε στη διάθεση σχεδόν 26 δισεκατομμυρίων ευρώ για την ενίσχυση της ποιότητας και της διαθεσιμότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης[11], με ειδική έμφαση στα συνεκτικά συστήματα διά βίου μάθησης, στην καταπολέμηση της πρόωρης διακοπής της σχολικής φοίτησης (Πορτογαλία, Ελλάδα, Ιταλία) και στη διασφάλιση της παροχής εκπαίδευσης υψηλής ποιότητας σε όλους. Η μερίδα του λέοντος από το ποσό αυτό (76%) διατίθεται στις περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση», στις οποίες η μεταρρύθμιση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης αναγνωρίζεται ως επιτακτική ανάγκη για την περαιτέρω ανάπτυξή τους. Οι εν λόγω επενδύσεις είναι σημαντικές, επειδή βοηθούν τους εργαζομένους να μετακινούνται ομαλά από τη μια θέση εργασίας στην άλλη, και συνεπώς καθοριστικές για την ενίσχυση της ευελιξίας με ασφάλεια των αγορών εργασίας καθώς και για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων της στρατηγικής της Λισαβόνας. Επιπλέον, οι επενδύσεις στις δεξιότητες των ατόμων συμβάλλουν στην ενίσχυση της παραγωγικότητας και κατ' επέκταση διευκολύνουν την Ευρώπη να διατηρήσει την ανταγωνιστική θέση της.

2.3. Δημογραφικές αλλαγές και αγορές εργασίας, κοινωνίες και οικονομίες χωρίς αποκλεισμούς

Απέναντι στο πρόβλημα της μείωσης του πληθυσμού, η **αύξηση της συμμετοχής των εργαζομένων και η βελτίωση των δεξιοτήτων τους** είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση του πλούτου, της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της διατήρησης της κοινωνικής συνοχής. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος της Λισαβόνας για ποσοστό απασχόλησης 70%, τα νέα προγράμματα διαθέτουν περίπου 19 δισεκατομμύρια ευρώ για τη διευκόλυνση της εξάλειψης των εμποδίων στην απασχόληση, ιδίως όσον αφορά τις γυναίκες, τα άτομα νεαράς ηλικίας, τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας και τους εργαζομένους με χαμηλή ειδίκευση. Σημαντικά ποσά διατίθενται στο πλαίσιο και των δύο στόχων, αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό του προϋπολογισμού διατίθεται για τις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο «Ανταγωνιστικότητα» (περίπου το 30,4% για το ΕΚΤ). Για παράδειγμα, η Σουηδία έχει διαθέσει το 67% του οικείου προϋπολογισμού του ΕΚΤ για την ενίσχυση της προσφοράς εργατικού δυναμικού. Επομένως, ακόμη και σε αγορές εργασίας με σχετικά υψηλά ποσοστά απασχόλησης, η πολιτική συνοχής μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην εφαρμογή εξατομικευμένων μέτρων που απευθύνονται σε ομάδες που αντιπροσωπεύουν ανεκμετάλλευτες πηγές εργατικού δυναμικού.

---

[11] Η ισχυρή στόχευση των περισσότερων επιχειρησιακών προγραμμάτων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση είναι σύμφωνη με τις προτεραιότητες που προβλέπονται στο πρόγραμμα εργασίας για την εκπαίδευση και κατάρτιση 2010 (Education and Training 2010 (OMC) work programme).

Το ευρύ πεδίο δικαιούχων που καλύπτεται από ανάλογες ενέργειες αποδεικνύει πόσο ευπροσάρμοστα είναι τα προγράμματα στις ανάγκες των επιμέρους κρατών μελών και περιφερειών και πόσο συμπληρώνουν τις εθνικές πολιτικές. Σε σύγκριση με την προγραμματική περίοδο 2000-2006, η στήριξη στους **διακινούμενους εργαζόμενους** είναι μεγαλύτερη. Όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ-15 και σημαντικός αριθμός κρατών μελών της ΕΕ-12 προγραμματίζουν άμεσες παρεμβάσεις, συνολικού ύψους 1,2 δισεκατομμυρίων ευρώ, για τους διακινούμενους εργαζομένους, σε συνδυασμό με γενικότερες παρεμβάσεις, όπως στον τομέα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης (π.χ. Βέλγιο). Μια πρόσθετη συμβολή των προγραμμάτων συνοχής έγκειται στην επίσπευση της κοινωνικής ένταξης των νεοαφιχθέντων στις νέες κοινωνίες τους (π.χ. στην Ισπανία η ένταξη των διακινούμενων εργαζομένων στις αγροτικές, παράκτιες και αστικές κοινότητες, η ανάπτυξη κέντρων πληροφοριών για τους διακινούμενους εποχικούς εργαζομένους κ.λπ.).

Ακόμη και εκεί όπου η οικονομία είναι ανθηρή, ορισμένες ομάδες και κοινότητες αντιμετωπίζουν **φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό**. Αυτό συμβαίνει σε μεγάλο βαθμό σε πολλές αστικές περιοχές στα περισσότερα κράτη μέλη. Έχουν διατεθεί περίπου 10 δισεκατομμύρια ευρώ προκειμένου να επιστρέψουν στην αγορά εργασίας εκείνοι που αντιμετωπίζουν τις μεγαλύτερες δυσκολίες στην εξεύρεση εργασίας, μέσω της σταδιακής παροχής στήριξης, σε συνδυασμό με την καταβολή προσπαθειών για την καταπολέμηση των διακρίσεων στο χώρο εργασίας. Στα προγράμματα για την ανταγωνιστικότητα προβλέπονται εξαιρετικά υψηλά κονδύλια (18,2% έναντι 10,8% για τα προγράμματα για τη σύγκλιση). Τέλος, η πολιτική συνοχής παρέχει συντονισμένη στήριξη των εθνοτικών μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των Ρόμ, της μεγαλύτερης μειονότητας της ΕΕ. Στις περισσότερες από τις εν λόγω χώρες, τα θέματα των Ρομ θα αντιμετωπιστούν μέσω της εφαρμογής ολοκληρωμένων σχεδίων.

2.4. Απάντηση στις προκλήσεις της βιώσιμης ανάπτυξης, της αλλαγής του κλίματος και της ενέργειας

Η βιώσιμη ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης άμβλυνσης του αντικτύπου από την αλλαγή του κλίματος, βρίσκεται στο επίκεντρο του θεματολογίου της ευρωπαϊκής πολιτικής[12]. Η καλύτερη ποιότητα του **περιβάλλοντος** αποτελεί κοινή προτεραιότητα σε όλα τα κράτη μέλη και απορροφά το ένα τρίτο του συνολικού προϋπολογισμού της πολιτικής της συνοχής (105 δισεκατομμύρια ευρώ). Σε πολλά κράτη μέλη της ΕΕ-12, η πολιτική συνοχής χρηματοδοτεί σημαντικές βασικές επενδύσεις για τη βελτίωση της περιβαλλοντικής υποδομής και διευκολύνει τη συμμόρφωση των χωρών με το δίκαιο της ΕΕ στον εν λόγω τομέα, σε συνδυασμό με ενέργειες για την κατάρτιση και τη βελτίωση των δεξιοτήτων σε θέματα διαχείρισης του περιβάλλοντος. Για παράδειγμα, η Ρουμανία αποφάσισε να διαθέσει το 80% των πόρων που προβλέπονται για την πολιτική συνοχής για την ευθυγράμμισή της με το περιβαλλοντικό κεκτημένο. Η Λετονία προγραμματίζει να αυξήσει από 9% σε 62% το ποσοστό των κατοίκων που επωφελούνται από τις υπηρεσίες διαχείρισης των λυμάτων.

---

12 Συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών, (Μάρτιος 2007) http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/93135.pdf.

Η πολιτική συνοχής θα συμβάλει με 48 δισεκατομμύρια ευρώ (14% του συνολικού προϋπολογισμού) σε δράσεις σε διαφόρους τομείς για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που δημιουργεί η **αλλαγή του κλίματος**, συμπεριλαμβανομένων μέτρων άμβλυνσης του αντικτύπου και προσαρμογής. Οι προσπάθειες αυτές θα επιτευχθούν μέσω της στήριξης άμεσων επενδυτικών μέτρων συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της **ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** (9 δισεκατομμύρια ευρώ που κατανέμονται εξίσου μεταξύ των δυο αυτών κατηγοριών) και έμμεσων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων για βιώσιμες αστικές μεταφορές (6,2 δισεκατομμύρια ευρώ). Θα δοθεί επίσης μεγαλύτερη έμφαση στην υποδομή μεταφορών (1,8 δισεκατομμύρια ευρώ) και στη βελτίωση της διαχείρισης των ενεργειακών πόρων· η νέα αυτή προσέγγιση θα στοχεύει στην αποτελεσματική και ολοκληρωμένη ενεργειακή πολιτική της ΕΕ και στη διασύνδεση των δικτύων ενέργειας, συμπεριλαμβανομένου του δικτύου TEN-T. Στην Πολωνία, στη Ρουμανία και στην Ελλάδα δίνεται σαφής προτεραιότητα στην τελευταία αυτή προσέγγιση. Το μερίδιο των πόρων που διαθέτει η Ιταλία στην ενεργειακή απόδοση και στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα υπερτετραπλασιαστεί σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο. Το Λουξεμβούργο στοχεύει σε μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 10%, μέσω των επενδύσεων της πολιτικής της συνοχής, ενώ η Σλοβακία σκοπεύει να μειώσει την ενεργειακή ένταση της παραγωγής περισσότερο από 20%. Πολλά προγράμματα προβλέπουν την ανάπτυξη ειδικών συστημάτων αξιολόγησης των εκπομπών άνθρακα ώστε να μπορούν να ελέγχουν τις επιπτώσεις σε συνάρτηση με τους στόχους του Κιότο για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (π.χ. Ιταλία, Γαλλία, Τσεχική Δημοκρατία, Μάλτα, Αγγλία και Ουαλία). Επομένως, η πολιτική συνοχής μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των φιλόδοξων στόχων μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας και των εκπομπών αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου κατά 20 % και στην αύξηση σε 20% του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύνολο των ενεργειακών πηγών, έως το 2010[13].

3. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΣΦΥΡΗΛΑΤΕΙ ΤΗ ΧΡΗΣΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΤΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΘΕΣΜΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

3.1. Ενίσχυση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και σύμπραξης

Η νέα πολιτική έχει σημαντικό αντίκτυπο στην εθνική διαδικασία χάραξης πολιτικής, επειδή ενισχύει ακόμη περισσότερο το σύστημα της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Ο διάλογος που διενεργήθηκε κατά την προετοιμασία του προγράμματος επέτρεψε σε ένα ευρύτερο φάσμα ενδιαφερομένων μερών να συμμετάσχει στη διαδικασία σχεδιασμού αποτελεσματικών περιφερειακών και τομεακών αναπτυξιακών στρατηγικών· η διαδικασία αυτή υποστηρίχθηκε, επίσης, από τη μεταρρύθμιση της πολιτικής για τις κρατικές ενισχύσεις, προσφέροντας επιπλέον δυνατότητες για καλύτερη στόχευση των εθνικών και κοινοτικών κονδυλίων[14]. Μέσω αυτής της προσέγγισης, που έχει εντονότερο στρατηγικό χαρακτήρα, η πολιτική συνοχής επεκτείνει την υλοποίηση της ατζέντας της Λισαβόνας και των συναφών πολιτικών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,

---

13 Ανακοίνωση της Επιτροπής: Δύο φορές το 20 έως το 2020 - Η κλιματική αλλαγή και η ευκαιρία της Ευρώπης· COM(2008) 30 της 23.1.2008.

14 Σχέδιο δράσης για τις κρατικές ενισχύσεις (7.6.2005): COM(2005) 107.

διασφαλίζοντας παράλληλα ότι οι αναλαμβανόμενες δράσεις ανταποκρίνονται στις τοπικές συνθήκες και ότι υπάρχει γνήσια βούληση για μεταρρυθμίσεις.

Τρεις σειρές μέσων, με τη βοήθεια των οποίων το θεματολόγιο της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση ενσωματώθηκε στη νέα πολιτική συνοχής, καταδεικνύουν την προστιθέμενη αξία της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Πρώτον, σε κοινοτικό επίπεδο, τον Οκτώβριο του 2006 οι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές της Κοινότητας[15] έθεσαν τις γενικές προτεραιότητες για τη νέα περίοδο προγραμματισμού. Δεύτερον, οι διαπραγματεύσεις για τα εθνικά στρατηγικά πλαίσια αναφοράς (ΕΣΠΑ), που κατάρτισαν τα κράτη μέλη, οδήγησαν στη στενότερη σύνδεσή τους με τη βασική στρατηγική της Λισαβόνας και συγκεκριμένα με τα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα. Το προβλεπόμενο επίπεδο δαπανών σχετικά με τη στρατηγική της Λισαβόνας προσδιορίστηκε και καθορίστηκε ποσοτικά – «δεσμεύτηκε» - σε όλα τα ΕΣΠΑ. Τέλος, οι διαπραγματεύσεις για τα επιχειρησιακά προγράμματα επέτρεψαν στις εθνικές στρατηγικές να βρούν έκφραση σε ένα συγκεκριμένο περιφερειακό και τοπικό πλαίσιο.

Κατά τον τρόπο αυτό ξεπεράστηκε μια βασική αδυναμία του πρώτου κύκλου της πολιτικής της Λισαβόνας (2000-2005), [16], επειδή πλέον το αίσθημα ευθύνης για την υλοποίηση της ατζέντας της Λισαβόνας προσέγγισε το περιφερειακό και τοπικό επίπεδο καθώς και μεγαλύτερο φάσμα ενδιαφερομένων μερών. Για παράδειγμα, στη Γαλλία, η Επιτροπή, οι εθνικές και περιφερειακές αρχές και διεθνείς εμπειρογνώμονες συνεργάστηκαν για την ανάπτυξη περιφερειακών στρατηγικών καινοτομίας. Στη Γερμανία, οι περισσότερες από τις νέες παρεμβάσεις που αφορούν την απασχόληση προγραμματίστηκαν σε περιφερειακό επίπεδο. Αυτό το ενισχυμένο αίσθημα ευθύνης συνοδεύτηκε από αυξημένη εστίαση των δράσεων που συνδέονται με τη στρατηγική της Λισαβόνας σε δεξιότητες και στη διά βίου μάθηση.

Η αρχή της σύμπραξης είναι θεμελιώδης για την επιτυχή υλοποίηση της πολιτικής της συνοχής. Η Επιτροπή ήδη από τη φάση των διαπραγματεύσεων έδωσε ιδιαίτερη προσοχή στην εφαρμογή αυτής της αρχής, με αποτέλεσμα τη συμμετοχή διαφόρων ειδών εταίρων (συμπεριλαμβανομένων ΜΚΟ, πανεπιστημίων ή οργανώσεων περιφερειακής ανάπτυξης καθώς και κοινωνικών εταίρων). Η αποκεντρωμένη διαχείριση των κονδυλίων επιτρέπει την ευρύτερη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών στη φάση υλοποίησης (όπως προβλέπεται, για παράδειγμα στην Ισπανία, στην Ιρλανδία και στη Σουηδία). Κατά τον τρόπο αυτό, με βάση την αρχή της σύμπραξης αξιοποιούνται οι γνώσεις σε τοπικό επίπεδο και διευκολύνονται οι στρατηγικές οικονομικής μεγέθυνσης, μέσω της αποτελεσματικότερης στόχευσης των τοπικών πόρων. Με βάση την αρχή αυτή προωθείται, επίσης, η συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, που συχνά λαμβάνει τη μορφή συμπράξεων, παρέχοντας κατά τον τρόπο αυτό σημαντική ώθηση και ενισχύοντας τον αντίκτυπο των επενδύσεων.

---

15 http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/2007/jjj/jeremie_en.htm

16 Έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου υπό την προεδρία του Wim Kok: Αντιμετώπιση της πρόκλησης: Η στρατηγική της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση· Νοέμβριος 2004. http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/index_en.html

3.2. Ανάπτυξη θεσμικών ικανοτήτων

Οι αποτελεσματικές δημόσιες πολιτικές απαιτούν ικανή και αποτελεσματική διοίκηση. Για το λόγο αυτό η ενίσχυση των θεσμικών και διοικητικών ικανοτήτων αποτελεί το κλειδί για την προώθηση διαρθρωτικών προσαρμογών, της μεγέθυνσης και της απασχόλησης καθώς και της οικονομικής ανάπτυξης. Η πολιτική συνοχής μπορεί να επηρεάσει θετικά τη δημιουργία αποτελεσματικών δημόσιων πολιτικών με διάφορους τρόπους.

Πρώτον, η νέα προτεραιότητα της πολιτικής της συνοχής για τις θεσμικές ικανότητες θα συμβάλει στην ενίσχυση των ικανοτήτων της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών σε όλα τα επίπεδα στις περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» και στις χώρες του στόχου «Συνοχή» που εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από βαθειές θεσμικές αδυναμίες, παρά τα εντυπωσιακά βήματα που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια. Σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ-12 καθώς και στις περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» της Ελλάδας, του Η.Β(Ουαλία), της Ιταλίας και της Γαλλίας προγραμματίζονται παρεμβάσεις, συχνά μεγάλης εμβέλειας, με συνολικό προϋπολογισμό άνω των 2 δισεκατομμυρίων ευρώ. Οι εν λόγω δράσεις στηρίζουν τις μεταρρυθμίσεις της Λισαβόνας σε τομείς όπως η βελτίωση της νομοθεσίας, η διευκόλυνση της ίδρυσης επιχειρήσεων, η αποτελεσματική διαχείριση των δημόσιων πολιτικών και η βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες και στις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της ενίσχυσης του δικαστικού σώματος (π.χ. Βουλγαρία, Σλοβενία, Πολωνία). Η πολιτική συνοχής θα υποστηρίξει τα εν λόγω μέτρα, μέσω επενδύσεων σε μέτρα στήριξης της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, ύψους άνω του 1 δισεκατομμυρίου ευρώ.

Δεύτερον, οι εν λόγω ενέργειες θα συμβάλουν επίσης στην πιο αποτελεσματική διαχείριση των ταμείων και άλλων δημόσιων πολιτικών. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, σε διάφορα κράτη μέλη οι εθνικές πολιτικές έχουν υιοθετήσει την προσέγγιση της πολιτικής της συνοχής σε θέματα προγραμματισμού των δημόσιων πολιτικών, δηλαδή έναν πολυετή στρατηγικό προγραμματισμό. Στη Γαλλία, τα '*Contrats de Plan Etat-Régions'* επέλεξαν πολυετή προγραμματισμό και παρόμοια μέσα πολιτικής. Στην Ιταλία, τα «εδαφικά σύμφωνα» που προώθησε η Επιτροπή γενικεύθηκαν σε όλους τους τομείς ως μέσα πολιτικής κατάλληλα για πρωτοβουλίες σε τοπικό επίπεδο. Στη Γερμανία, σημειώθηκε σταδιακή προσαρμογή του '*Gemeinschaftsaufgabe*' στην προσέγγιση των διαρθρωτικών ταμείων. Σε άλλες χώρες, οι εγχώριες περιφερειακές πολιτικές υιοθέτησαν μια πολυτομεακή ολοκληρωμένη προσέγγιση, για παράδειγμα στη Φινλανδία και στη Σουηδία (συμφωνίες περιφερειακής ανάπτυξης) και στην Αγγλία (περιφερειακές οικονομικές στρατηγικές).

Επιπλέον, όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ-12 θα κάνουν χρήση του μέσου τεχνικής συνδρομής JASPERS[17], που θα τα βοηθήσει να αναπτύξουν δεξιότητες για την εκπόνηση σχεδίων καλής ποιότητας, ειδικά δε μεγάλων σχεδίων, συμβάλλοντας κατά τον τρόπο αυτό στη βελτίωση της διαχείρισης της πολιτικής για τη συνοχή.

---

[17] Το JASPERS ('Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions') είναι μέσο τεχνικής συνδρομής για τη στήριξη των κρατών μελών στη διαδικασία εκπόνησης σχεδίων ποιότητας, το οποίο παρέχει η Επιτροπή σε συνεργασία με την ΕΤΕπ και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας JASPERS, στα γραφεία της στη Βαρσοβία, στο Βουκουρέστι και στη Βιέννη αξιολογούνται σήμερα 261 μεγάλα έργα.

Η ανάπτυξη αποτελεσματικής πολιτικής και η επιτυχής εφαρμογή της μέσω μεταρρυθμίσεων εξαρτάται, επίσης, από την ύπαρξη ευρείας συναίνεσης και η πολιτική συνοχής, αναγνωρίζοντας την ανάγκη αυτή, εδραιώνει τη θέση των κοινωνικών εταίρων στη διαδικασία εφαρμογής της πολιτικής. Περίπου 1,2 δισεκατομμύρια ευρώ διατέθηκαν στις περιφέρειες του στόχου «Σύγκλιση» για τη βελτίωση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων και η Ισπανία έλαβε τη μερίδα του λέοντος. Προβλέπεται, επίσης, η ενίσχυση της ανάπτυξης ικανοτήτων στους κόλπους των ΜΚΟ λόγω της αποφασιστικής συμβολής τους στην παροχή υπηρεσιών σε διαφόρους τομείς, όπως η κοινωνική ένταξη, η υγεία, η πολιτική για τους καταναλωτές κ.λπ. Η χορήγηση ενός επιπλέον δισεκατομμυρίου ευρώ έρχεται να ενισχύσει τη σύναψη συμφώνων απασχόλησης και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών δικτύωσης, με σκοπό τη δρομολόγηση μεταρρυθμίσεων στον τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης.

Η πολιτική συνοχής διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προετοιμασία των υποψηφίων για ένταξη στην ΕΕ χωρών, μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων και μεθόδων για το σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών καθώς και μέσω των επενδύσεων. Το νέο μέσο προετοιμασίας για την ένταξη (**IPA**) έχει σχεδιαστεί με βάση την αρχιτεκτονική της πολιτικής της συνοχής, δηλαδή ολοκληρωμένη στρατηγική, πολυετής προγραμματισμός και μεγαλύτερη εκχώρηση αρμοδιοτήτων στις εθνικές αρχές. Η μεγαλύτερη αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων δημιούργησε αίσθημα ευθύνης σε επίπεδο αρμοδίων υπουργείων και ενίσχυσε το στρατηγικό σχεδιασμό των επενδύσεων. Οι μηχανισμοί αυτοί, που βασίζονται στην προσέγγιση «μάθηση μέσα από την πράξη», αναμένεται να βοηθήσουν τις υποψήφιες χώρες να προετοιμαστούν καλύτερα για τη συμμετοχή τους στην ΕΕ και τη μελλοντική αποτελεσματική διαχείριση των κονδυλίων της πολιτικής της συνοχής.

4. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΕΠΙΤΥΧΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗ ΟΡΘΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες κατά την εκπόνηση των νέων προγραμμάτων τους αξιοποίησαν τις πλέον επιτυχείς πρακτικές από προηγούμενες γενιές προγραμμάτων της πολιτικής της συνοχής, και κυρίως τις κοινοτικές πρωτοβουλίες **URBAN και EQUAL και τις καινοτόμες δράσεις**. Κατά τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκαν περισσότερες ευκαιρίες για ευρύτερης κλίμακας δράσεις που επιχορηγούνται με περισσότερους πόρους. Για παράδειγμα, η διεθνική συνεργασία που βασίζεται στο πρόγραμμα EQUAL θα επιχορηγηθεί με 3 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου, ενώ η καινοτομία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής καινοτομίας, αποτελεί μια παράμετρο που θα αναπτυχθεί καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος. Η ενσωμάτωση της πρωτοβουλίας URBAN προσφέρει μια ευκαιρία για την αντιμετώπιση αστικών προβλημάτων με ολοκληρωμένο τρόπο, ειδικά σε χώρες που δεν έχουν ακόμη εμπειρία από την εν λόγω πρωτοβουλία, από τη δικτύωσή της και τα πιλοτικά της σχέδια (π.χ. η Λετονία, η Λιθουανία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Μάλτα, η Κύπρος και η Εσθονία). Επειδή η ολοκληρωμένη αστική προσέγγιση και η διαχείριση των αστικών δράσεων από τις τοπικές αρχές αποτελούν νέα

πρωτοβουλία, θα χρειαστεί περαιτέρω παρακολούθηση, συμπεριλαμβανομένης της περαιτέρω χρήσης της νέας πρωτοβουλίας JESSICA[18].

Ο τρίτος στόχος της νέας πολιτικής για τη συνοχή, η εδαφική συνεργασία, ξεπέρασε σε βαρύτητα την κοινοτική πρωτοβουλία **INTERREG,** με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη προβολή της και την αύξηση των διαθέσιμων πόρων (από 5,8 δισεκατομμύρια ευρώ σε 7,8 δισεκατομμύρια ευρώ). Η Επιτροπή πέτυχε να πείσει τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να χρησιμοποιήσουν τα προγράμματα ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας ως πλατφόρμες για την ανάπτυξη νέων ιδεών και κοινών σχεδίων δράσης. Για παράδειγμα, η διεθνική συνεργασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη στήριξη στρατηγικών αναπτυξιακών προσεγγίσεων σε μια ευρύτερη ζώνη, όπως η περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας, οι Άλπεις, η Μεσόγειος ή οι παραδουνάβιες περιοχές.

Τέλος, το νέο πλαίσιο των **περιφερειών για την οικονομική αλλαγή** θα συμβάλει στην επισήμανση ορθών πρακτικών και ανταλλαγών μεταξύ περιφερειών. Θα στηρίξει τα ευρωπαϊκά δίκτυα να διευκολύνουν τη μεταβίβαση αριστείας σε σχέδια που υποστηρίζονται από την πολιτική συνοχής.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ

- Η πολιτική συνοχής αποτελεί βασική κοινοτική πολιτική που συμβάλλει στην προώθηση της ατζέντας για την ανάπτυξη και την απασχόληση σε όλη την επικράτεια της Ένωσης. Εξετάζει τις κρίσιμες κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρώπη, συμπληρωματικά και σε συνέργεια με άλλες κοινοτικές πολιτικές, σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο. Ο πρόσφατος διάλογος με τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες οδήγησε στην έγκριση προγραμμάτων στρατηγικής σημασίας, ένα μεγάλο τμήμα των χρηματοοικονομικών πόρων των οποίων πρόκειται να επενδυθεί στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για επιτυχή ανταγωνισμό σε παγκόσμιο επίπεδο.

- Ένα από τα κεντρικά στοιχεία των διαπραγματεύσεων ήταν η σθεναρή βούληση για την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας, δηλαδή αύξηση των δαπανών Ε&Α σε 3% του ΑΕγχΠ και του ποσοστού απασχόλησης σε 70%, μέσω της στήριξης των επενδύσεων σε βασικές υποδομές, όπως οι μεταφορές, η εκπαίδευση και η κατάρτιση, οι δεξιότητες και η ευελιξία του εργατικού δυναμικού, η επιχειρηματικότητα, η δημιουργία νέων γνώσεων ή τεχνογνωσίας. Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και η αύξηση σε 20% του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο σύνολο των ενεργειακών πηγών αποτελεί άλλο ένα σημαντικό στόχο. Ως εκ τούτου, το μεγαλύτερο μέρος των πόρων της πολιτικής της συνοχής (το 65% στις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο «Σύγκλιση» και το 82% στις περιφέρειες που υπάγονται στο στόχο «Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση») θα διατεθεί για τις προτεραιότητες της στρατηγικής της Λισαβόνας.

---

18 JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas): πρόκειται για ένα δανειοδοτικό μηχανισμό που έχει αναπτυχθεί σε συνεργασία με την ΕΤΕπ για τη χρηματοδότηση σχεδίων αστικής αναβάθμισης και ανάπτυξης. Περισσότερα από 80 επιχειρησιακά προγράμματα περιλαμβάνουν διατάξεις για δράσεις τύπου JESSICA.

- Ο διάλογος μεταξύ της Επιτροπής, των κρατών μελών και των περιφερειών οδήγησε, επίσης, σε σημαντική βελτίωση της ποιότητας των προγραμμάτων, και στην απόδοση μεγαλύτερης βαρύτητας στην αξιολόγηση, στους δείκτες και στην παρακολούθηση. Μετέβαλε, επίσης, το διάλογο στο εσωτερικό των κρατών μελών και των περιφερειών, όσον αφορά το σχεδιασμό και την ανάπτυξη πιο καινοτόμων, χωρίς αποκλεισμούς και προοδευτικών στρατηγικών και προγραμμάτων δημόσιας πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης χρήσης νέων καινοτόμων μέσων χρηματοοικονομικής τεχνικής, όπως τα μέσα JEREMIE και JESSICA, με τρόπους που αρμόζουν στις διαφορετικές συνθήκες κάθε κράτους μέλους. Επιπλέον, η δρομολόγηση ανεπίσημου διαλόγου, ήδη από την τελική φάση προετοιμασίας της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας, συνέβαλε στην σχετικά ταχεία σύναψη συμφωνιών με τα κράτη μέλη για τα νέα προγράμματα.

- Το σύστημα της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που εισάγεται με την πολιτική συνοχής, το οποίο βασίζεται στην αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων και στη μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών παραγόντων, διεύρυνε και ενίσχυσε το αίσθημα ευθύνης απέναντι στο θεματολόγιο της Λισαβόνας, όπως είχε ζητήσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 2007[19]. Είναι πολύ σημαντικό το γεγονός ότι με την εν λόγω προσέγγιση αυξάνεται η οικονομική απόδοση, επειδή όσοι παρεμβαίνουν σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο τείνουν όλο και περισσότερο να βρίσκονται σε ευνοϊκή θέση για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων αλλαγών και επωφελούνται από αυτές. Απτό παράδειγμα αποτελεί η τάση ενίσχυσης του περιφερειακού χαρακτήρα του προγραμματισμού έναντι της περιόδου 2000-2006, ιδίως στα νέα κράτη μέλη.

- Οι επενδύσεις που διατίθενται για την ανάπτυξη των θεσμικών ικανοτήτων αναμένεται να οδηγήσουν στη βελτίωση της ποιότητας των εθνικών θεσμικών οργάνων που συμμετέχουν στην υλοποίηση της πολιτικής. Πρόκειται για μια πολύ σημαντική εξέλιξη στο πλαίσιο της κοινής διαχείρισης των πόρων της πολιτικής της συνοχής, που απαιτεί από τα κράτη μέλη να υλοποιούν τα προγράμματά τους, σύμφωνα με χρηστές πρακτικές χρηματοοικονομικής διαχείρισης και ελέγχου. Στο πολυεπίπεδο σύστημα της πολιτικής της συνοχής, οι ικανότητες των εθνικών και περιφερειακών διοικήσεων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο από την άποψη αυτή.

- Οι νέες απαιτήσεις δημοσιοποίησης, σύμφωνα με τις οποίες τα κράτη μέλη πρέπει να εκπονούν σχέδια για την κοινοποίηση των δράσεων της πολιτικής της συνοχής στο ευρύ κοινό, καθώς και η απαίτηση δημοσιοποίησης του καταλόγου των δικαιούχων θα προσδώσουν μεγαλύτερη διαφάνεια, νομιμοποίηση και προβολή στις δράσεις που στηρίζει η πολιτική συνοχής.

---

[19] Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συμπεράσματα της Πορτογαλικής Προεδρίας της 14ης Δεκεμβρίου 2007, Βρυξέλλες, 16616/07, Συμπέρασμα 3.

- Οι βάσεις για την αποτελεσματική χρήση των κονδυλίων της πολιτικής της συνοχής για το διάστημα 2007 - 2013 έχουν πλέον τεθεί. Η επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την έγκαιρη και αποτελεσματική υλοποίηση. Μελλοντικά, θα είναι σημαντικό τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες να τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους και να διασφαλίσουν την αποτελεσματική υλοποίηση της πολιτικής, αξιοποιώντας τις συνέργειες μεταξύ όλων των διαθέσιμων μέσων. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο απαιτείται ισχυρή δέσμευση σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Η Επιτροπή, από κοινού με τα κράτη μέλη, θα παρακολουθεί την πραγματοποιούμενη πρόοδο καθ' όλη την περίοδο προγραμματισμού, προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα προγράμματα εξακολουθούν να είναι *εστιασμένα* σε επενδύσεις για την προώθηση της μεγέθυνσης και για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, *συνεκτικά* με άλλες σημαντικές κοινοτικές προτεραιότητες και *ευέλικτα* για την αντιμετώπιση των προκλήσεων με τις οποίες θα έρθει αντιμέτωπη η Ευρώπη και οι περιφέρειές της μεσοπρόθεσμα.